

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 31. ТОМ 4
ISSUE 31. VOLUME 4

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 12 від 28.08.2020 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомя]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 31. Том 4. – 292 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), член-кореспондент (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор, (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – кандидат педагогічних наук, доцент, (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габлітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриценко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомя І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Квас О.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Медведик Ю.Є.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Львівський національний університет імені Івана Франка), професор кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Павлак Мірослав** – д. габ. з філології, професор, ректор Державної вищої професійної школи в Коніні (Польща); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петренко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія інформатизації); **Степик Ю.О.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельбак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»)

Рецензенти:

Астаф'єв О.Г. – д.філол.н., проф. каф. теорії літ., компаратив. і літ. тв. ІФ КНУ ім. Т. Шевченка; **Падалка Г.М.** – д.пед.н., проф. каф. ф-но вик. та худ. культ. ІМ НПУ ім. М. Драгоманова; **Скотна Н.В.** – д.філос.н., проф., зав. каф. практ. психол., ректор ДДПУ ім. І. Франка.

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музеєзнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомя І.М.

Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74,
факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@aphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомя І.М., 2020

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 12 from 28.08.2020)

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya]. – Drohobych: Publishing House „Helvetica”, 2020. – Issue 31. Volume 4. – 292 p.

The publication is intended for those who is interested in the High School Pedagogics and psychology, philology, art development.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University), Corresponding Member (International Academy of Pedagogical Education); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andrieiev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Kvas** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Higher School of Ivan Franko National University of Lviv); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhhorod National University); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiv** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **Y. Medvedik** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko National University of Lviv), Professor of the Department (Drohobych State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Drohobych Pedagogical University); **M. Pawlak** – Dr. habil. in Philology, Professor (Poland); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of History, Associate Professor, Head of the Chair (Bogdan Khmelnytskyi State Pedagogical University); **I. Stashevsk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Pedagogical Education); **A. Stashevskiyi** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Informatization); **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banská Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **B. Yanishyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University)

Reviewers:

O. Astafjev – Doctor of Philology, Professor of Literature Theory, Comparative Literature and Literary Work Department of Philology Institute Kyiv of ational Taras Shevchenko University; **H. Padalka** – Doctor of Education, Professor of piano performance and artistic culture Department of Art Institute National Pedagogical Dragomanov University; **N. Skotna** – Doctor of Phylosophy, Professor, Head of Applied Psychology Department, Rector of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University.

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.afhn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@afhn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2020
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomrya, 2020

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІКА

Наталія МАКОВЕЦЬКА, Олена КОНОХ, Анна СИДОРУК. Реалізація принципів дуальної освіти у процесі підготовки фахівців за освітньо-професійними програмами «Туризм» і «Готельно-ресторанна справа».....	4
Сергій МАМИЧЕНКО. Критерії та показники сформованості культури конкурентних відносин у майбутніх фахівців з бізнес-адміністрування.....	10
Тетяна МЕЛЬНИК, Ірина ЗАЛПСЬКА. Сучасні підходи до викладання української мови як іноземної для студентів-іноземців медичного профілю (матеріали з теми «Розмова лікаря з пацієнтом»).....	17
Віктор МИХАЙЛОВ. Ретроспективний аналіз становлення системи підвищення кваліфікації керівного складу і фахівців галузі цивільної безпеки в Україні.....	21
Вікторія МІЗЮК. Проблеми впровадження технологій дистанційного навчання в заклади загальної середньої освіти під час карантину та шляхи їх вирішення.....	32
Олена МОРОЗ. Роль і місце професійно-орієнтованої комунікативної компетенції в системі професійної підготовки майбутніх фахівців морської галузі.....	39
Мар'яна НЕЗАМАЙ. Педагогічні умови формування готовності майбутніх педагогів ЗДО до роботи із внутрішньо переміщеними дітьми.....	45
Наталія НИКОНЕНКО. Визначення фундаментальних чинників становлення системи освіти осіб з особливими освітніми потребами.....	51
Olga NIKOLAIEENKO, Tetiana USHATA. Critical thinking formation through reading and writing competencies in foreign language learners at non-linguistic universities.....	59
Ольга ПОЛУМИСНА. Складнощі розвитку інклюзивної освіти в Україні.....	64
Наталія ПРИХОДЬКІНА. Діяльність національних організацій у сфері розвитку медіаосвіти в Канаді та Австралії.....	71
Ірина ПРОКОПЕНКО. Функціональні та структурні компоненти підготовки майбутніх учителів до здійснення фасилітаційної взаємодії з учнями.....	79
Валентина РИБ'ЯК, Анастасія КОВАЛЬ. Професійно адаптовані комунікативні вправи на заняттях з англійської підготовки авіаційних фахівців.....	86
Тетяна РОЗВАДОВСЬКА, Мирослава БЕРЕСКА. Наставництво як форма виховання дітей, що перебувають у складних життєвих обставинах.....	93
Юлія РОМАНИШИН. Функціонування електронної модерації віртуальних навчальних спільнот у закладах вищої освіти.....	99
Юлія РУДЕНКО. Методичний супровід викладання курсу «Методика навчання української мови дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти» в умовах дистанційного та змішаного навчання.....	108
Тетяна РУДЮК. Вивчення родинної лексики в контексті знаків української етнокультури (комунікативно-діяльнісний аспект).....	117
Тетяна СВИСТУНОВА. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні шкільних дисциплін.....	124
Валентина СВІЧКАР. Соціально-педагогічна діяльність комітетів поліпшення побуту студентської молоді 20-х років ХХ століття.....	129
Світлана СЕРГЕСЬВА. Англійські фонаційні засади естрадного віртуозного вокалу.....	134
Ірина СИДОРУК. Модель формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки.....	141
Маріанна СКОРОМНА. Організація навчальної діяльності молодшого школяра через інтерактивні методи навчання.....	147
Олена СЛОБОДЯНЮК. Академічна доброчесність та плагіат: дискурс в американських дослідженнях.....	153

Світлана СМОЛЮК. Сутність поняття «розвивальне середовище» закладу дошкільної освіти.....	159
Ірина СМОЛЯКОВА, Надія ЗАЗІМКО, Дмитрій МОДНОВ, Ірина ДРОНОВА. Роль фізичного виховання та спорту у вищому закладі освіти в підтримці здоров'я та здорового способу життя в сучасних умовах.....	164
Інна СТАХОВА. Методичні засади формування готовності майбутніх учителів початкової школи до природоохоронної діяльності.....	170
Лідія ТИМКІВ. Чинники розвитку креативності майбутніх соціальних працівників.....	175
Тетяна ТЮЛЬПА. Перспективні напрями впровадження педагогічної системи формування соціальної компетентності майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей.....	180
Севастьяна ФЕДОРЕНКО. Роль мистецької діяльності Данила Нарбути в розвитку творчих шкіл художників Черкащини.....	185
Тетяна ФІЛІМОНОВА. Використання інтерактивних технологій навчання в процесі вивчення педагогічних дисциплін майбутніми фахівцями початкової освіти.....	190
Ліліана ХІМЧУК. Використання педагогічних інтерактивних технологій у навчанні вчителів початкової школи.....	196
Анна КНОМУК. Strategic competence as the basis of official communication of future programmers.....	201
Олена КНРОМСЕНКО, Valentyna ZHUK. Psycholinguistic perspectives on English language teaching.....	205
Ксенія ЦИЦЮРА. Провідні тенденції професійної підготовки майбутніх бакалаврів із бізнес-економіки в університетах Китайської Народної Республіки.....	209
Наталія ЦЬОЛИК, Юлія ВАСЕЙКО. Інформаційно-комунікаційні технології як сучасне знаряддя вивчення польської мови.....	216
Людмила ЧЕРЕДНИК, Алла БОЛОТНІКОВА. Українська мова як іноземна в аспекті міжкультурної комунікації.....	221
Чжан Ян. Витоки проблеми музичного виховання в західноєвропейській науково-педагогічній думці.....	227
Віра ЧОРНОУС. Основні критерії та показники сформованості професійної компетентності студентів педагогічних спеціальностей.....	232
Руслан ЧУБУК. Рефлексія як особистісний ресурс для професійного розвитку майбутніх соціальних працівників.....	238
Зоя ШЕВЦІВ. Професіограма фахівця з інклюзивної освіти закладу загальної середньої освіти.....	244
Андрій ШЕВЧУК. Вплив релігійних шкіл Австралії другої половини ХХ століття на формування громадянської позиції особистості.....	251
Inna SHKARBAN. Team working in foreign language learning through a challenge-based virtual higher education environment.....	256
Діна ШУЛЬЖЕНКО, Мар'яна ПОРОДЬКО. Психомоторний розвиток дітей старшого дошкільного віку з аутистичним спектром порушень.....	262
Вікторія ЩЕРБАТЮК, Олена КОЛГАН. Фотоколаж як один із засобів розвитку візуального мислення студентів-філологів.....	269

РЕЦЕНЗІЇ

Валентина БІЛЯЦЬКА. Рецензія на монографію Л. М. Кулакевич «Жанрові стратегії української авантюрно-пригодницької прози першої третини ХХ століття».....	276
Антоніна БОЙЧУК. Дистанційний конкурс – крок у сучасність чи зворотній процес у мистецтві: міркування, роздуми, заперечення.....	279
Володимир КРАМАР. Рецензія на монографію Дроздовського Дмитра Ігоровича «Проблемно-тематичні комплекси й філософсько-естетичні параметри британського постпостмодерністського роману».....	282
Андрій ЛИТВИН. Сучасні аспекти теорії терміна (рецензія на монографію «Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм»).....	283
Раїса ХРИСТІАНІНОВА. Рецензія на монографію Телесжкіної Олесі Олександрівни «Звук – слово – текст: мова української поезії II половини ХХ – початку ХХІ століття».....	285

Андрій ЛИТВИН,
orcid.org/0000-0002-7755-9780
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ТЕРМІНА (РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ «ТЕОРІЯ ТЕРМІНА: КОНКРЕТИЗАЦІЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ПАРАДИГМ»¹)

У науковому дискурсі сьогодення великої ваги набувають дослідження галузевих терміносистем, оскільки вони є найпомітнішим рушієм удосконалення національних мов. Важливим завданням українського мовознавства є систематизація й унормування термінології та визначення перспектив її подальшого розвитку на підставі виявлення закономірностей її функціонування, дослідження лексико-семантичних парадигм.

Із цього погляду виконання різноаспектних монографічних досліджень, що мають на меті визначення теоретико-методологічних основ і методичних положень сучасних термінологічних досліджень, є надзвичайно актуальною. Зокрема, доцільність колективного дослідження науково-педагогічних працівників кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка» «Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм» зумовлена потребою проаналізувати особливості лексико-семантичної організації терміносистем в українській мові, визначити основні джерела формування та розбудови термінологій. Наукова новизна монографії полягає в теоретичному обґрунтуванні засад творення терміносистем різних галузей, аналізі витоків і шляхів формування терміносистем, характеристиці лексико-семантичної диференціації та особливостей функціонування окремих термінів.

Попри те, що кафедра української мови у Львівській політехніці не є випусковою, її викладачі виконали низку термінознавчих досліджень на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Так, під керуванням професора Л. Полюга написали і захистили кандидатські дисертації доценти кафедри О. Литвин та О. Микитюк; під керуванням доцента Г. Наконечної захистила дисертацію здобувачка Н. Коцюба («Становлення

і розвиток української термінології державного управління») тощо. Професор Л. Полюга впродовж багатьох років був відповідальним редактором Вісника НУ «Львівська політехніка» (серія «Проблеми української термінології»). Термінологи кафедри допомагають профільним фахівцям обирати оптимальний варіант найменування певних науково-технічних понять з огляду на словотвірні, граматичні, правописні та стилістичні норми літературної мови. Окрім наукової та науково-методичної термінознавчої діяльності, працівники кафедри беруть участь в акціях, спрямованих на популяризацію українського терміна.

Рецензована монографія має на меті уточнити й узагальнити певні аспекти теорії терміна з огляду на зростання емпіричного масиву (дослідження Зоряни Куньч, Галини Наконечної, Софії Булик-Верхоли); засвідчити характерний взірць семного аналізу в ділянці науково-технічної термінології (дослідження Юлії Теглівець), а також показати побутування й метаморфози терміноодиниць в ідіолекті певного автора із відповідними загальнотермінознавчими висновками (дослідження Оксани Микитюк).

У першому розділі монографії проаналізовано основні тенденції опрацювання явищ термінологізації і детермінологізації в українському термінознавстві. Завдяки цьому дослідженню введено в науковий дискурс нові спостереження та висновки про досліджувані явища, розроблено загальну методику опису явища детермінологізації, а також введено до наукового обігу новий ілюстративний матеріал.

Дві опозиційні моделі термінотворення – використання власномовних ресурсів та запозичання готових номінацій з інших мов охарактеризовано у другому розділі монографії. Доведено, що перша модель покликана зберегти автентичність терміносистеми, вона застосовує два основні способи словотвору – лексико-семантичний і морфологічний. У монографії запропоновано класифікацію запозичених номінацій, що базується

¹ Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм : монографія / З. Й. Куньч, Г. В. Наконечна, О. Р. Микитюк, С. З. Булик-Верхола, Ю. В. Теглівець. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2018. 180 с.

на принципі доцільності-недоцільності їхнього застосування: давні запозичення, інтернаціоналізми, варваризми. Особливо цінним є висновок щодо доречності функціонування термінів-синонімів та варіантів, а також щодо можливих шляхів термінотворення в українській мові.

Третій розділ монографії присвячено мовним та позамовним чинникам формування суспільно-політичної термінології Д. Донцова, який використовує для усвідомлення українських державотвірних процесів численні мовні засоби (антитезу, метафору, синонімний ряд, дефініцію). У цьому розділі доведено, що політичний мислитель здебільшого вживає іншомовні терміни, часто послуговується атрибутивним модифікатором, який надає поняттю емоційно-експресивного характеру.

У монографії описано склад і специфіку системної організації української музичної термінології: виділено основні тематичні групи, визначено особливості лексико-семантичних відношень (полісемії, омонімії, гіперо-гіпонімії, синонімії, антонімії, паронімії), охарактеризовано зміни, які відбулися в складі музичної термінології української мови, зроблено висновок, що сучасна українська музична термінологія – це відносно стабільна й закріплена традицією лексико-семантична система, що безперервно розвивається й поступово вдосконалюється, а її розвиток зумовлений факторами суспільно-політичного, фахового й мовного характеру.

В останньому розділі монографії на підставі польового підходу описано лексико-семантичні особливості складених назв із семою 'вода' в сучасній українській науково-технічній термінології. Вагомим є висновок, що складені назви із семою 'вода' притаманні багатьом терміносистемам природничого і технічного циклу.

Список використаних джерел засвідчує ґрунтовний підхід до опрацювання великої кількості лексикографічних, науково-технічних, суспільно-політичних, культурологічних та лінгвістичних матеріалів. Доречним і знаковим є також поданий у монографії бібліографічний покажчик праць із термінознавства викладачів кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка».

Дослідження, запропоновані в монографії, мають важливе теоретичне та практичне значення. Основні положення і висновки доповнюють знання про лексичну систему в цілому, уточнюють деякі поняття термінознавства, виявляють закономірності формування та функціонування спеціальної лексики. Наукові узагальнення роблять значний внесок у теорію термінознавства, стаючи набуток української лінгвістики. Актуалізований фактичний матеріал є цінним набуток для сучасної лексикографічної практики.

Зазначимо, що монографія «Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм» є першою із серії термінознавчих праць кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка». На цей час вийшли друком ще дві книги: Український науковий термін: діяхронний аспект / Куньч З. Й., Фаріон І. Д., Василюшин І. П., Литвин О. Г., Ментинська І. Б. Львів : Галицька Видавнича Спілка, 2019. 226 с.; Українська реальність крізь призму терміна / З. Й. Куньч, І. Д. Фаріон, О. Р. Микитюк, Л. В. Харчук, Г. П. Городиловська. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 232 с. Результати цих досліджень, безсумнівно, сприятимуть подальшому розвитку українського термінознавства, будуть використані в лексикографічній практиці, науковій і навчально-виховній роботі.